

Hogyan láthatjuk meg ma a Szentlélek jelenlétét

Krisztus üzenete tanítványainak jó hír volt: a szabadság üzenete. Három év nagyrészt fordította arra, hogy kifejtse és megmagyarázza; azután megpecsételte hitelességét halálával és feltámadásával. Az ifjú Saul, akit Damaszkuszba vivő útján hirtelen fény sugárzott körül és Pállá változott, megragadta az üzenet jelentését. Ettől a naptól túlcsozóduló öröm és megdöbbenés árad leveleiből keresztény hitsorsosaira: szabadok vagyunk; megszabadultunk a test, a bűn, a halál rabszolgaságából. Kereszténynek lenni annyi mint szabadnak lenni. Kereszténynek lenni annyi, mint szegény zarándoknak lenni, akinek semmije sincs, de mindene megvan. Kereszténynek lenni nem jelenti, hogy kincsünk van a földön, de a csillagok mind a mieink; nincs maradandó lakásunk, de Isten szárnya alatt van menedékünk.

Azonban nincs szabadság felelősség nélkül. A szabadság minden előjoga a köteleességek adóslevele.

A szabadsággal élni nagy bölcsességet kíván, különösen ma, amikor a világ nagyobb erjedésben van, mint valaha. Az ember eddig ismeretlen mélységig kutatja ki az atom és a világmindenség titkait. Ebben a kutatásban és erjedésben a keresztény néha megzavarodva áll. Új eszmék tárulnak eléje, új életmódokat ajánlanak neki. Szeretné tudni, hogyan ítélje meg mindezt, hogyan különböztesse meg a helyeset a helytelentől.

A keresztények értsék meg a kutatás kezdetétől fogva: Krisztus nem mentesítette tanítványait e világ örvénylő eseményeitől és a nyomokban járó megrendüléstől és zavartól. Ellenkezőleg az volt a kívánsága, hogy mindennek kellős közepén álljanak. Sohasem ígért nekik új világrendet, amely világos, tiszta és antiszeptikus. Inkább arra intette őket, hogy életük tele lesz meglepetésekkel, jókkal és rosszakkal egyaránt, míg ő el nem jön megint. És még jöveteletét is úgy írja le, mint egy egyetemes kataklizma utolsó eseményét, amelyben a zűrzavar akkora lesz, hogy még a csillagok is leesnek az égről és a nap és hold elsötétül. Ez persze szimbolikus nyelv, de igazságot közvetít. A keresztények hivatása nem kifelé szól a világból. Arra hivatottak, hogy reményt hirdessenek, még akkor is, ha úgy látszik: világegyetemünk alapjai rendülnek meg.

Krisztus bizonytalan világot ígért tanítványainak, de megadta nekik egy vezető biztonságát. Ez a vezető a Szentlélek.

A keresztények hisznek Istennek emberek közötti hatalmas tetteiben. Minden dolog teremtését az Atya mérhetetlen hatalmának tulajdonítjuk, az ember megváltását a Fiú jóságának (aki egy lett miközülünk, a Názáreti Jézus), a világ megszentelését a Szentlélek erejének.

Isten régtől fogva megígérte, hogy népével marad. Ígérete beteljesítésére elküldötte Fiát, az pedig, amikor eltűnt szemünk elől, elküldte a Szentlélek, minden jó gondolat és jó tett forrását. Isten Lelke van minden jóakarató emberrel: ő vezeti őket Isten Országá felé. Azért fontos, hogy meg tudjuk különböztetni szívünkben és a világban a Szentlélek jelenlétének és működésének jeleit, és így követni tudjuk őt. Ez a néhány oldal valójában új változata ennek a régi témának, a Szentlélek működése fölismérésének, új időkre és új szükségletekre alkalmazva. Fől kell hívnunk a figyelmet: a leírt jelek egyike sem csalhatatlan önmagában. Különböféle jeleket kell figyelembe venni és együttesen mérlegelni, és még így is nagy bölcsesség szükséges ahhoz, hogy kiegyensúlyozott ítéletet alkossunk.

Legjobb, ha ezt a fejtegetést a Szentlélek pünkösdnapj jelenlétének és működésének bibliai jeleivel kezdjük: ezen a napon áradt ki először a tanítványokra. E jelek voltak: a *szél*, a *tűz* és *új üzenet új nyelveken*.

Az Apostolok Cselekedeteiben azt olvassuk, hogy az első pünkösd napján, amikor a Szentlélek kiáradt az apostolokra, „egyszerre olyan zúgás támadt az égből, mintha csak heves szélvész közeledett volna és egészen betöltötte a házat, ahol egybegyűltek“ (Csel. 2,2). Erős szél támadt. A *szél* a levegő mozgása; frissítő szellő — és heves vihar is, amely megtisztítja a levegőt. Amikor a Szentlélek jelen van valahol, ott *szélnék* kell támadnia, mert ő az élő Isten, aki újjáteremti a föld színét. A föld színének ez az újjáteremtése heves mozgás, friss levegőt hoz az emberiség és az Egyház életébe. A Pünkösd szele nem rombol életet: több mozgással bővebbé teszi az élet ajándékát. Ha valahol egyáltalán nincs mozgás, nem valószínű, hogy ott jelen van Isten Lelke, az élő Isten, aki újjáteremti a föld színét.

Ezt is olvassuk az Apostolok Cselekedeteiben: „Majd lángnyelvek lobbantak és szétozsolva leereszkedtek mindegyikükre“ (Csel 2,3). A *tűz* dinamizmust jelent. A régi elégését, hogy helyet adjon valami újnak. Ahol a Szentlélek jelen van egy személyben vagy egy intézményben, olyan, mint a tűz: próbálja elégetni a fölöslegeseket, hogy helyet készítsen új ajándékoknak, amelyeket adni kíván. A tűz a szeretet jelképe is — aktív, tettekben megnyilvánuló szereteté. Lángoló szeretetről beszélünk egy másik személy iránt. Az ilyen szeretet a Lélek jelenlétének tanúsága.

„Mindannyian elteltek Szentlélekkel és különböző nyelveken beszélni kezdtek úgy, ahogy a Lélek szólásra indította őket“ (Csel 2,4). Az *üzenet*, amelyet az apostolok hirdetni kezdtek, Krisztus feltámadásának jóhíre volt, és ezt az üzenetet új nyelveken lehetett hallani, amelyeken a galileai születésű apostolok sohasem beszéltek azelőtt. Az, aki a Szentlélekkel együtt dolgozik, új üzenetet hoz; maga az üzenet újsága a Lélek jele. Urunk azt mondta, hogy a Szentlélek elvezeti a tanít-

ványokat minden igazságra. Azért akinek a Lélek jelenlétének áldása jut osztályrészül, az új belátásokat nyer Krisztus tanításába. Következésképpen új üzenetet is hirdet, új belátásának kifejezéseként. Nem ismétli egyszerűen, amit mástól hallott: valami személyes ízűt tud mondani. Ugyanakkor az új híradás új betekintés a régi tanításba — nem hagyományaink lerombolása, hanem megdicsőítése.

Ezekről a pünkösdi jelekről térjünk rá a Szentlélek adományainak arra a klasszikus leírására, amelyet Sz. Pál ad a galatákhöz szóló levelében. Így ír: „A Lélek gyümölcsei igen sokfélék: szeretet, öröm, békesség, türelem, kedvesség, jóság, hűség, szelídség, önmegtartóztatás“ (Gal 5, 22).

A Szentlélek jelenlétének a jele egy jó ember szívében a *szeretet*. A keresztény szeretet készség az adásra és a szeretet mértéke az: milyen mértékben adunk. Szeretet lehet az is, ha anyagi javainkat adjuk másoknak; de ez csupán a szeretet kezdete. Legbecsesebb birtokunk saját személyünk, s a szeretet túlcseréje ott kezdődik, amikor valaki sajátmagát adja másnak, nem azért, mert a másik megérdemli, hanem azért, mert az ajándékozóban a szeretet határt nem ismerő forrása fakad föl. Ilyen szeretet csak a Szentlélektől származhat, mert Istentől jövő világosság és erő szükséges annak a kockázatnak vállalására, annak a bizonytalanságnak elviselésére, amellyel az ilyen adakozás jár. Nem mindenkiben van meg ez a becses ajándék, aki azt állítja, hogy a szeretet vezeti. De mindazok, akik ismerik ezt a túlradó adást, a Szentlélektől kapták ajándékba, akkor is, ha sohasem hallottak róla. Az ember a szeretetben lesz a legnagyobb, mert a szeretet nem ismer határt Gondolkodásunk nagyon is ismer; tudásunk mindig határolt. A szeretet ott kezd a végtelenbe lendülni, ahol véges tudományunk megáll. A Szentlélek jele a tudás határain túlradó szeretet.

Az *öröm* a Lélek jelenlétének egy másik ismertetőjegye. Nem valami egetverő emóció, amely kimeríti az embert, hanem az a boldogság, amely hitből fakad: minden dologoknak és alkotójuknak: Istennek jószágába vetett szilárd hitből. Az ilyen öröm összefér bánattal, szenvedéssel, halálos kinnal is, mert az öröm a lélek mélyén lakik, és a mindennap viharai nem zavarhatják meg. Ez az öröm optimizmusban virágozik ki, az igaznak, jónak és szentnek végső diadalába vetett hitben.

A *béke*, amelyet a Lélek hoz, nem a tó felszínének békéje szélcsendes napon, amikor a kecses és könnyed vitorlások élettelenül lebegnek a vizen. A Szentlélek békéje azok nyugodt bizodalma, akik a dühöngő vihar idején szilárdan lehorgonyzott csónakban tartózkodnak. A keresztény béke sohasem volt élettelen nyugalom, hanem biztonság a bizonytalan tengeren, megtapasztalva közben mindazt a veszélyt és nehézséget, aminek az elemeknek való kiszolgáltatottságunk kitesz.

Bizunk benne, hogy minden közreműködik azok javára, akiket Isten szeret.

A többi jel: *türelem, kedvesség, jószág, hűség, szelídség és önmegtartóztatás*, valójában annak a szeretetnek a leírása, amely megtanult adni. A keresztény megkülönböztető jele éppen az, hogy van benne valami Isten bolondságából, aki odaadja magát az embernek. Józan eszünk azt tanácsolná, hogy számoljunk, hogy ne egyhamar döntsünk, hogy ne cselekedjünk mindaddig, amíg egészen meg nem győződöttünk igazunkról. Hinni a bolond szeretet végső sikerében: ez a Szentlélek ismertetőjegye. Senki más nem viheti idáig az embert.

Ezekhez a bibliai jelekhez hozzátehetünk néhány új elvet, amely segíthet bennünket a Szentlélek jelenlétének és munkájának felismerésében. A legtöbb elv lényegében ugyanazon az eszmén alapul. Ez pedig a következő: ha egy személyben, egy tanításban, egy cselekedetben két véglet együtt fordul elő és összhangban egyesül, nagyon valószínű, hogy ez az egység a Szentléleknek köszönhető. Az emberek túlzásra hajlamosak, két véglet közül rendesen csak az egyiket látják. Isten mindig összhangot hajlamos teremteni ott, ahol természetesen szólva ellentét uralkodnék. Most más szóval fejeztük ki azt, hogy az egyensúly a legnehezebben megszerezhető erény számunkra, különösen akkor, ha isteni és emberi tulajdonságok közötti egyensúlynak kell lennie. A Szentlélek megszerezheti ezt az egyensúlyt.

Íme néhány vezérelv, amely segítségünkre lehet, hogy emberi szavakban és cselekedetekben fölfedezzük a Szentlélek jelenlétét:

Mindaz, ami a Szentlélektől jön, az emberség jegyét viseli. Ez azt jelenti, hogy ha egy mű a Szentlélek ihletéséből ered, az isteni lesz, de ugyanakkor mélyen emberi is. Nem is lehet másként, hiszen Krisztus személyében Isten Igéje testet öltött — istenség és emberség egygyé vált. Minden lelki kegyelem valamiképpen testet ölt e világon. Azért a valóban szent ember isteni lesz abban az értelemben, hogy elmerül Istenben; de ugyanakkor emberi is. Természetfölötti érzéke és embersége együttesen fejlődik. Hasonlóképpen egy tudományos vagy tanító álláspont nagyobb valószínűséggel ered a Szentlélek ihletéséből, ha egyensúly jellemzi isteni és emberi elemek között. Például ha valaki az Egyháznak olyan képét tárja elénk, amely minden isteni tulajdonságát hangsúlyozza, de homályban hagyja emberségét, akkor óvatosan kell fogadni tanát. Korlátok, tökéletlenségek, esendőség a zarándok Egyház lényegéhez tartozik, csaknem ugyanannyira, mint szépsége, tökéletességei és csalatkozhatatlansága. Az Egyház igazi képe a földön ezeknek az ellenkező tulajdonságoknak egyensúlya.

A Szentlélek gyümölcse rendszerint a régi és új keveréke. Öreg fáról való, de az új évszak friss ízével. Tudjuk, hogy az apostoloknak jutott osztályrészül az Evangélium teljessége, de nem az Evangélium-

ba való behatolás teljessége. Következésképpen ha az Egyházban új eszmék és cselekvések merülnek föl, azok akkor valók a Szentlélektől, ha megvan a hagyományokba nyúló gyökerük és ugyanakkor új belátásokat, új ösztönzéseket tartalmaznak. Ahol egyensúly uralkodik régi és új között, ott valószínű, hogy jelen van a Szentlélek. Ha nincs meg az egyensúly, meglehetősen biztosak lehetünk, hogy a Szentlélek nincs ott.

Ami Isten Lelkétől származik, az rendes körülmények között valószínűleg szemlélődés és cselekvés egységében nyilvánul meg — vagyis passzivitásban, amikor Isten ihletésének befogadásáról van szó és aktivitásban, amikor Isten Országát kell építeni. Ennek oka az, hogy maga Isten örök szemlélődés, látja és élvezi saját istensége mélységeit, ugyanakkor azonban ő az örök-tevékeny Isten. A Szentháromság élete dinamikus: A Fiú állandóan születik az Atyától, a Szentlélek állandóan származik az Atyától és a Fiútól. Isten tevékenysége teremti meg e világot és Lelke által újjáteremti Krisztusban. Azért mindaz, ami Istentől való, a szemlélődés és cselekvés közti összhang jegyét viseli. Kivételek természetesen lehetségesek. Megtörténhetik, hogy valaki csakis szemlélődésre hivatott, bár nem valószínű, hogy csak cselekvésre legyen hivatása. De mindegyik rendkívüli eset. Rendes körülmények között a kettő harmóniája tanúsítja a Szentlélek jelenlétét.

A gondolatok és tettek eredetisége jele lehet a Szentlélek jelenlétének. Az eredetiség hiánya származhatik az Ő távollétéből. Eredetiségen teremtő erejű eszméket és cselekedeteket értek, akár természetfölköti, akár természetes módon. Isten élet és életet ad — bővebb életet. Az eredetiség az élet megnyilvánulása. Ezért ha egy embernek állandóan ugyanazok az eszméi, sohasem revideálja véleményét, akkor nem valószínű, hogy megragadta a Szentlélek. Ahol jelen van a Lélek, ott át fog törni valami eredetiség.

A lelkes látásmód és jogászai bölcsesség közötti összhang valószínűleg a Szentlélek jelenlétére mutat. Kevés dolog ellenkezik úgy egymással, mint a lelkes látásmód a maga nagy szabadságával és személyes jellegével — és a legalizmus a maga merev szabályaival, amelyek általános helyzetekre illenek és ártalmára lehetnek a személyes szükségleteknek. Az Egyház történetében sokszor keletkezett feszültség a Lélek és a törvény között. Amikor egy személy cselekedeteiben olyan összhang mutatkozik, amely egyaránt tanúskodik a Lélek dinamizmusáról és szabadságáról, meg a törvény iránti tiszteletről, akkor valószínű, hogy az illető a Szentlélek erős befolyása alatt van.

Növekvő gyakorlatiasság jele lehet növekvő éltszentségnek. Ez talán szokatlanul hangzik. De minthogy a világot Isten teremtette, s ismeri és szereti a világot, ha valaki az Istennel való szorosabb egyesülés

felé tart, mind gyakorlatiasabb lesz a világ problémáinak intézésében. A szentségben való haladásra nem az álmodozás jellemző, hanem nagyobb élelméljűség és több józan ész. Szent Pál nagyon gyakorlati ember volt. Emlékezzünk csak, hogyan szervezte meg a jeruzsálemi egyháznak rendezett gyűjtést. Szent Benedek szabályában misztikus mélység és mindennapi gyakorlatiasság egyesül. Szent Teréz, a nagy szemlélődő, korának egyik legélelméljűbb asszonya volt, nagy üzleti érzékkel megáldva.

Mindezek a jelek és elvek vezérfonalak; egy adott esetre okosan és bölcsen kell alkalmazni őket. Szükség van rájuk manapság, mert az egyes kereszténynek, akár a világban él, akár szerzetházban, sok személyes döntést kell megejtenie. El kell döntenie, vajon egy könyv valóban Krisztus Lelkét tükrözi-e, vajon egy folyóirat az Evangélium üzenetét közvetíti-e, vajon egy előadó igazán a Lélektől ihletve szól-e. De hadd emlékeztessünk arra: minden jelnél vagy elvnél inkább legyen a keresztény ember életében az igazi vezér maga a Szentlélek. Ő adjon neki világosságot és rokonérzést, hogy meglássa és megérezze Isten Lelkének jelenlétét másokban és az egész világban, annak minden eseményével. Jelek és elvek csak eszközök ennek a szavakba nem foglalható bölcsességnek az elérésére, amely igazán Isten ajándéka.